

**DMYTRO MOTORNYI TAVRIA STATE
AGROTECHNOLOGICAL UNIVERSITY
Faculty «Economic and Business»**

Scientific papers
**OF DMYTRO MOTORNYI TAVRIA STATE
AGROTECHNOLOGICAL UNIVERSITY
(ECONOMIC SCIENCES)**

№ 1 (45)

Melitopol, 2022

Засновник

Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
Факультет економіки та бізнесу

УДК 631.1(06)

Збірник наукових праць Таврійського державного
агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного
(економічні науки) / За ред. С.В. Кальченка. – Мелітополь:
Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2022. - № 1(45). –
174 с.

Голова редакційної колегії (науковий редактор):

Кальченко С.В. – д.е.н., професор кафедри бізнес-консалтингу
та міжнародного туризму

Відповідальні за випуск збірника:

Ортіна Г.В. – д-р. держ. упр., доцент, декан факультету
економіки та бізнесу
Кальченко С.В. - д.е.н., професор кафедри бізнес-консалтингу
та міжнародного туризму
Демченко І.В. – к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської
справи та страхування

Комп'ютерна верстка: Демченко І.В.

Збірник наукових праць Таврійського державного
агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного
(економічні науки) включений до Переліку наукових фахових
видань України, є науковим виданням, в якому можуть бути
опубліковані основні результати дисертаційних робіт (наказ
МОН №1328 від 21.12.2015 р.).

Відповідно до Порядку формування Переліку наукових
фахових видань України (наказ МОН України від 15 січня
2018 року № 32) присвоєно категорію «Б», що затверджено
наказом Міністерства освіти і науки України від 02.07.2020
№ 886.

Друкується за рішенням Вченої ради
Таврійського державного агротехнологічного університету
(протокол №08 від 22.02.2022 р.).

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації КВ №24284-14124 ПР від 24.12.2019 р.

ISSN 2519-884X

Index Copernicus Value (ICV) 2016: 47.1
Index Copernicus Value (ICV) 2017: 55.32
Index Copernicus Value (ICV) 2018: 55.94
Index Copernicus Value (ICV) 2019: 56.52

Digital Object Identifier System (DOI)

Матеріали друкуються мовами оригіналів – українською,
російською та англійською.
Погляди редколегії не завжди збігаються з позицією авторів.

Адреса редакційно-видавничого відділу:

Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного
Навчальний корпус №2, кабінет 2.206
пр-т Б. Хмельницького, 18,
м. Мелітополь, Запорізька обл.
72312, Україна
тел./факс. (0619) 42-32-01
e-mail: sp_tsatu@tsatu.edu.ua, ludsins2017@ukr.net

Підписано до друку 23.02.2022 р.
Формат 60x84/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Ум.-друк. арк. 15
Наклад 100.

Мелітопольська типографія «Люкс»
ПП Верескун В.М. св. ДК № 1125
72312, м. Мелітополь, вул. Грушевського ,10
тел. (0619) 444511

Надруковано з готового оригінал-макету у Мелітопольській
типографії «Люкс»

© Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)

№ 1 (45), 2022

ЗМІСТ

МЕНЕДЖМЕНТ

Агєєва І.В. СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ПРОБЛЕМИ.....	7
Вороніна Ю.Є. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ.....	17
Єременко Л.В., Єременко Д.В. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЛІДЕРСТВА	23
Захарова Н.Ю. ОСНОВИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ	29
Судомир С.М., Літвінов В. І. УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО- РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ	37
Федуняк І.О., Христенко Г.М. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	43

ЕКОНОМІКА

Пристемський О.С. БЕЗПЕЧНИЙ ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ В УКРАЇНІ	50
Сливінська О.Б. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТАТИСТИКИ В УКРАЇНІ	56
Трусова Н.В., Гривківська О.В., Котвицька Н.М. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	62
Трусова Н.В., Болтянська Л.О. ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНО-ПОВЕДІНКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІМЕЙНИХ ФОРМ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА.....	70
Трусова Н.В., Єременко Д.В. ЦИФРОВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ БІЗНЕСУ В МЕРЕЖЕВІЙ ІТ-СИСТЕМІ	76

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

Трусова Н.В., Виговська Н.Г., Пристемський О.С.
СТАБІЛІЗАЦІЯ КРЕДИТНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ84

Трусова Н.В., Пристемський О.С. Мельник Л.В.,
Дума В. Л.,
ФІНАНСОВІ ПОТОКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА
ФОРМУВАННЯ ВИСОКОЛІКВІДНИХ АКТИВІВ
ПІДПРИЄМСТВ.....91

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Косторной С.В., Піхняк Т.А.
ПОДАТКОВІ ПРЕФЕРЕНЦІЇ, ЯК ЗАСІБ
ПІДТРИМКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ
В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ 100

Боднар О.В.
МІСЦЕ УПРАВЛІНСЬКОГО АНАЛІЗУ
В ОБЛІКОВІЙ СИСТЕМІ..... 107

МАРКЕТИНГ

Трусова Н.В.
КОНЦЕПЦІЯ МАРКЕТИНГОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ
СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ 112

ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Герчанівська С.В., Ярема Л.В., Гурська І.С.
ПРОЄКТНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ
АГРАРНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ.....119

Лисак О.І.
SCM-СИСТЕМИ ЯК ЗАСІБ АВТОМАТИЗАЦІЇ
УПРАВЛІННЯ ПОСТАЧАННЯМИ.....125

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ

Гривківська О.В.
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ
ТУРИЗМУ НА ПРИНЦИПАХ
СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ133

Єременко Д.В., Єременко Л.В.
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО
БІЗНЕСУ В СИСТЕМІ
ІНСТИТУЦІЙНИХ ВІДНОСИН139

**Вимоги щодо розміщення статей у Збірнику
наукових праць Таврійського державного
агротехнологічного
університету імені Дмитра Моторного
(економічні науки)146**

УДК 338.432(477)

Трусова Н. В., д.е.н., професор
Болтянська Л. О., к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНО-ПОВЕДІНКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІМЕЙНИХ ФОРМ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Анотація. У статті розглядається методичні положення до оцінки соціально-поведінкової діяльності сімейних форм аграрного виробництва та особливості їх соціальної відповідальності при виконанні виробничого процесу в оточуючому економічному середовищі. Обґрунтовано, що траєкторія економічної стабільності сімейних форм аграрного виробництва із соціальною свідомістю розвитку є процесом небезперервної дії, а послідовним і цілеспрямованим проектом з певним економічним результатом, обмеженим у часі та ресурсах. Визначено орієнтири та стандартизовані норми континууму «соціально-поведінкова мобільність – економічна стабільність» сімейних форм аграрного виробництва із інтерпретованими ознаками активізації економічного розвитку за шкалою благополуччя.

Ключові слова: сімейні форми, аграрне виробництво, соціальна відповідальність, економічний розвиток, економічне середовище.

JEL code classification: J24

Trusova N. V., D.Sc., Professor
Boltianska L. O., PhD, Associate Professor
Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University

ECONOMIC FOUNDATIONS OF SOCIO-BEHAVIOR ACTIVITY OF FAMILY FORMS OF AGRICULTURAL PRODUCTION

Abstract. The article considers the methodological provisions for assessing the socio and behavioral activities of family forms of agricultural production and the features of their social responsibility in the production process in the surrounding economic environment. It is substantiated that the trajectory of economic stability of family forms of agricultural production with social consciousness of development is a process of non-permanent action, and a consistent and purposeful project with a certain economic result, limited in time and resources. Guidelines and standardized norms of the continuum "socio and behavioral mobility – economic stability" of family forms of agricultural production with interpreted signs of intensification of economic development on the scale of well-being are determined. It is proved that the economic component in the social and behavioral activities of family forms of agricultural production provides a trajectory of stable development in the agro-food market. It is determined that the distribution of economic development projects in the socio and behavioral activities of family forms of agricultural production allows to specify their goals, increase the accuracy of plans and forecasts. Social trust becomes a certain basis for understanding social relations and responsibility for the production process of family forms of agricultural production. The specific features of the influence of the economic environment on social and behavioral activities and the trajectory of economic stability of family forms of agricultural production are substantiated. The components of the integration process of economic development and stable social behavior of members of the family form of agricultural production are determined, taking into account the peculiarities of their business partnership in the agro-food market. Quantitative and qualitative signs of measuring the level of social and behavioral mobility of family forms of agricultural production in the period of interruption of economic development have been established.

Key words: family forms, agricultural production, social responsibility, economic development, economic environment.

Постановка проблеми. Розвиток розгалуженої системи соціальних інститутів є основою для становлення соціально-поведінкових відносин сімейних форм аграрного виробництва та їх відповідальності за результати своєї діяльності в бізнес середовищі. Останнім часом українські сімейні форми аграрного виробництва намагаються

сформуванню власний підхід до розуміння соціальної складової відповідальності, детермінуючи розповсюдження практик ведення агробізнесу із усвідомленням своєї приналежності до збереження оточуючого середовища, відповідальності за вирішення соціально-економічних проблем сільських територій, підвищення якості життя та дотримання прав людини. При цьому, поведінкова відповідальність поступово стає своєрідною філософією ведення агробізнесу сімейними формами господарювання, послідовно змінюючи позицію і поведінку в професійному бізнес-середовищі, забезпечуючи ефективний розподіл соціальних статусів, визначаючи усвідомлену будову професійного шляху через зростання та формування виробничого потенціалу. Поміж цього, індивідуальна відповідальність сімейних форм аграрного виробництва та власне просування в бізнес-середовищі своїх позицій дозволяє виокремити пріоритетні позаорганізаційних альтернатив виробничого процесу в аграрній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед науковців, котрі вивчали соціально-поведінкові аспекти розвитку сімейних форм господарювання та їх відповідальність перед суспільством як складне соціальне явище, у контексті розвитку теорії соціального капіталу, варто вказати Липсет С., Бендікс Р. [8], Мадді С., Харві Р., Хошаба Д., Лу Дж., Персіко М., Броу М. [9], Шварц М., Керролл А. [10]. Ідеї розвитку інституціоналізації моделей соціальної відповідальності сімейних форм аграрного виробництва, зокрема в комерційній сфері із виокремленням показників та елементів соціально-трудова відносин представлено в роботах: Демчак І. М., Свиноус І. В., Микитюк Д. М., Сидорук О. П., Биба В. А. [1], Комарницький І. [2], Полятикіна Л., Кадацька А. [3], Осипова М., Доброва Н. [4], Маренич Т. [5], Гнатишин Л. [6], Савка М. [7].

Мета дослідження. Напрямок нашого дослідження є розробка методичного підходу до оцінки соціально-поведінкової діяльності сімейних форм аграрного виробництва, враховуючи їх відповідальність у формуванні траєкторії економічного розвитку агропродовольчому ринку.

Виклад основного матеріалу. Для сучасного бізнес-середовища сучасні соціально-

поведінкові моделі розвитку сімейних форм аграрного виробництва, народжені попереднім соціальним контекстом, його цінностями і нормами, не дозволяють досягти успіху щодо розробки нової технології самореалізації та пов'язаною з цим відповідальності в агробізнесі. При широкому різноманітті концепцій соціальної відповідальності (концепція досягнення конкурентних переваг, корпоративної підзвітності, концепція зацікавлених сторін, теорія корпоративного конституціоналізму, теорія корпоративного громадянства, концепція сталого розвитку тощо), всі вони безпосередньо знаходяться у фокусі соціологічного пізнання. За таких умов, дослідження соціально-поведінкової діяльності сімейних форм аграрного виробництва дає змогу не тільки суттєво розширити межі соціологічного знання щодо розвитку соціальної відповідальності малого агробізнесу на ринку, але й дослідити саме специфіку її реалізації на різних соціальних рівнях. При впровадженні принципів соціальної відповідальності на загальноприйнятих міжнародних засадах, соціально-поведінкова складова дозволяє сімейним формам господарювання стійко розвиватися в сучасному соціумі. В цьому аспекті, нами пропонується методичний підхід до оцінки соціально-поведінкової діяльності сімейних форм аграрного виробництва, враховуючи їх відповідальність у формуванні траєкторії економічного розвитку агропродовольчому ринку.

Важливим аспектом економічного розвитку сімейних форм аграрного виробництва є рівновага між типами поведінки в партнерстві. У соціумі система цінностей стає більш раціоналізованою, проте є і зворотна тенденція – громадська думка починає формуватись на національному рівні, хоча й спрямована на підтримку традиційних цінностей. В емерджентному соціумі соціальна відповідальність сімейних форм аграрного виробництва в соціально-адаптованому середовищі розглядаються через пасивно-адаптивну та активно-творчу форми розвитку певної групи. В пасивній моделі соціальної відповідальності сімейні форми аграрного виробництва орієнтуються на виконання норм, інструкцій, тобто на рівень соціальних та економічних вимог, які «приводять» до розвитку через постановку завдань [2]. В рамках активної моделі со-

ціальна відповідальність сімейних форм аграрного виробництва виходить за межі повсякденності перетворює працю на предметом практичного перетворення. Це дає можливість конструювати економічне майбутнє, приймати протиріччя соціальної та економічної дійсності аграрного виробництва та розглядати труднощі як стимул подолання власних меж. Така стратегія вимагає значних зусиль, але лише вона дозволяє максимально реалізувати виробничий потенціал сімейних форм аграрного виробництва та досягнути бажаного в житті [2].

Індивідуальна концепція соціально-поведінкової стабільності сімейних форм аграрного виробництва в структурі бізнес-партнерства дозволяє обрати оптимальний вектор економічного розвитку та той шлях соціальної відповідальності в суспільстві, виходячи з власної спрямованості. Вона ослаблює дію чинників опору, тобто забезпечує стійкість процесу економічного розвитку сімейних форм аграрного виробництва. Цей соціально-поведінковий інструмент включає в себе: цілі економічного росту (поєднані з життєвими цінностями), модель

стратегії і тактики реалізації виробничого потенціалу аграрного напрямку, критерії стійкості в ризикових умовах аграрної сфери [8; 10].

Світові трансформації, що стосуються глобалізації економіки, соціальної мобільності, швидкого накопичення великих обсягів інформації та легкого доступу до неї, кардинально змінюють вимоги до соціально-поведінкової діяльності сімейних форм аграрного виробництва. В сучасних умовах, вектор соціальної свідомості сімейних форм аграрного виробництва в площині економічного розвитку вирішують не організації і не державні інституції. Сучасна сімейна форма аграрного виробництва орієнтується на власне визначення того, яким буде інтенсивність та спрямованість її самореалізації при обраній програмі активної взаємодії з агробізнесом в економічному середовищі агропродовольчого типу. Водночас, сімейна форма аграрного виробництва в економічному середовищі може як надавати великі можливості самореалізації, так і послабляти його траєкторію руху економічної стабільності, через високий рівень конкуренції (рис. 1).

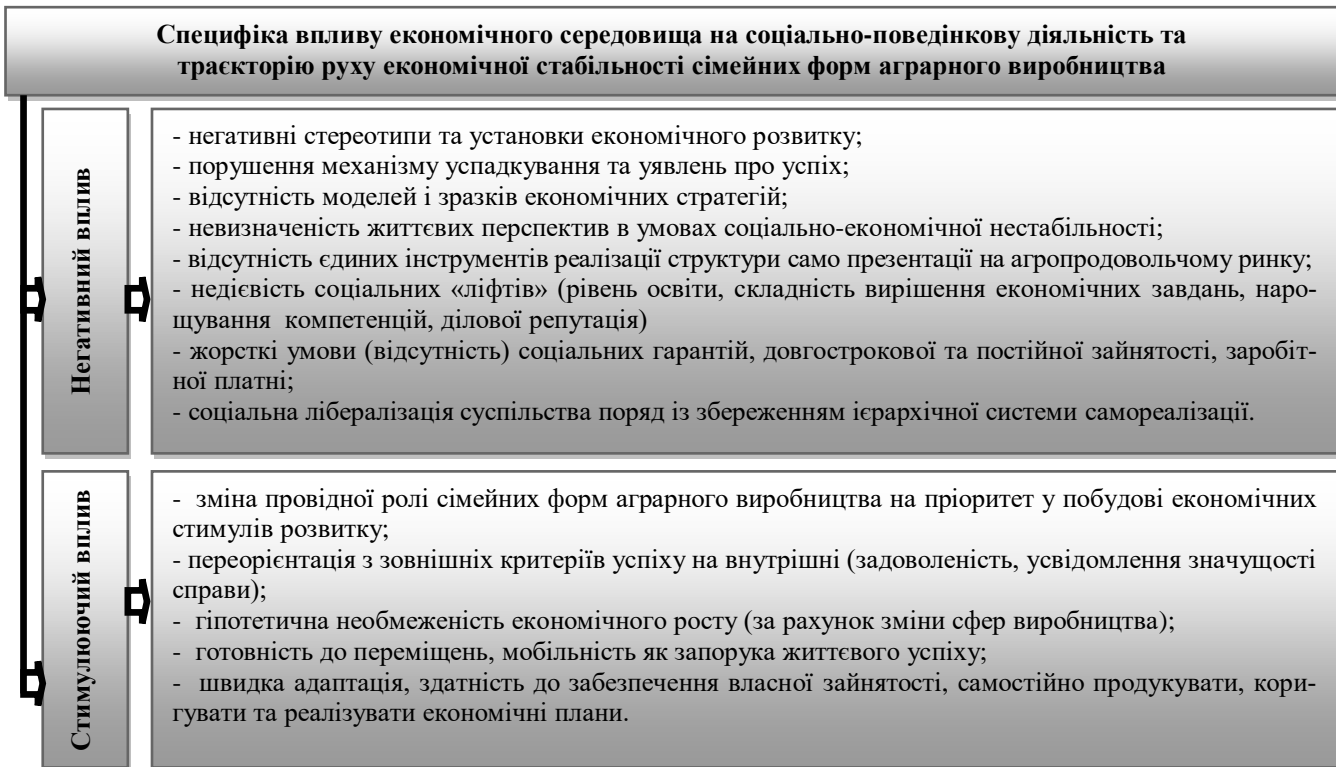

Рис. 1. Специфіка впливу економічного середовища на соціально-поведінкову діяльність та траєкторію руху економічної стабільності сімейних форм аграрного виробництва

Джерело: розроблено авторами

Соціальний контекст відповідальності сімейних форм аграрного виробництва в бізнес-партнерстві потрібно враховувати при розробці відповідного поведінкового інструментарію, який має бути адаптований до соціалізації економічного середовища. Спільність групової поведінки (інтересів, цінностей, цілей) формує стійкий результат ділової позиції кожної сімейної форми аграрного виробництва з досить жорсткими вимогами перспективного виду діяльності агропродовольчого типу [6; 9]. Крім того, економічне середовище в якому знаходиться сімейна форма аграрного виробництва обраної сільськогосподарської галузі визначає рівень її активності при виконанні норм та правил соціальної відповідальності на ринку. Поміж цього, соціально-поведінковий клімат, що спонукає до стабільного економічного розвитку (пошук та спілкування з партнерами в агробізнесі буде надавати сили в подоланні труднощів, сприяти економічному зростан-

ню в обраній сфері аграрного виробництва), забезпечує адекватну поведінку бізнес-партнерів в досягненні результатів корпоративної відповідальності на ринку.

Емпіричні процедури щодо якісного та кількісного аналізу інтегральних складників соціально-поведінкової діяльності сімейних форм аграрного виробництва з певним рівнем соціальної відповідальності в економічному середовищі передбачають контент-аналіз траєкторії руху їх економічної стабільності, факторний аналіз компонентів забезпечення економічного розвитку, кореляційний аналіз зв'язків між бізнес-параметрами аграрного бізнесу та впливом соціальних складових на їх мобільність та самореалізацію.

Для кількісного вимірювання рівня соціально-поведінкової мобільності сімейних форм аграрного виробництва розраховується період переривання економічного розвитку (формула (1)) [8]:

$$P_{ipd} = T_{ps} / N_{jch} , \quad (1)$$

де, P_{ipd} – період переривання соціально-поведінкової мобільності; T_{ps} – тривалість соціально-поведінкової мобільності, років; N_{jch} – кількість випадків зміни місця соціально-поведінкової мобільності.

При цьому, континуум «соціально-поведінкова мобільність – економічна стабільність» обирається шляхом проведення контент-аналізу, який дозволяє визначити проміжні групи співробітництва сімейних форм аграрного виробництва в економічному середовищі через непараметричний U-критерій Манна-Уїтні (Mann-Whitney U-test) та виявити різницю параметрів вибірки [8].

Нами рекомендовано методику «Career Orientation Inventory» для вивчення мотиваційно-ціннісної економічної складової в соціально-поведінковій діяльності сімейних форм аграрного виробництва, яка має метафоричну назву «діловий якір» [10]. Ця якірна модель економічної стабільності (Я-концепція) дозволяє виявити внутрішні фактори руху економічного росту сімейних форм аграрного виробництва та базові положення щодо вибору бізнес-партнерства в

економічному середовищі з метою реалізації власних потреб і мотивів, відношення до соціальної відповідальності та цінність вкладання свого виробничого потенціалу в якісний виробничий процес. Тобто, в діловому плані сімейні форми аграрного виробництва розглядаються через систему ціннісних соціально-поведінкових орієнтацій та установок, інтересів й інших соціально обумовлених стимулів до діяльності (табл. 1).

Загальний рівень соціально-поведінкової самореалізації сімейних форм аграрного виробництва в високою формою соціальної відповідальності відбувається за двома напрямками: зовнішньоекономічному (значущі здобутки у зовнішньоекономічних видах діяльності сімейних форм аграрного виробництва); внутрішньоекономічному (самовдосконалення, підвищення економічного розвитку для внутрігосподарських видів діяльності). Пропонується використовувати методику соціально-поведінкової самореалізації, яка визначається за 10-ю шкалою та стандартизованими нормами, яка представлена в табл. 2.

Таблиця 1

**Характеристика орієнтирів та стандартизованих норм
континууму «соціально-поведінкова мобільність – економічна стабільність»**

Назва економічної орієнтації	Характеристика	M±SD
Технічна (функціональна) компетентність	Орієнтація на соціально-поведінкову діяльність, наявність здібностей у певній галузі аграрного виробництва, прагнення до стабільного економічного розвитку	14,6 ± 4,2
Автономія (незалежність)	Прагнення до самостійного вибору галузі аграрного виробництва та термінів функціонування та економічного розвитку	19,1 ± 3,4
Безпека (стабільність)	Прагнення до безпеки і передбаченості життя: стабільність проживання	12,5 ± 2,5 8,1 ± 3,0
Відданість справі	Орієнтація на соціальні цінності в аграрному виробництві сільських територій («зробити сільські території кращими», «принести користь сільській громаді»)	19,2 ± 4,1
Чистий виклик	Прагнення до вирішення складних завдань в конкурентному агро-виробництві, що надає можливість довести власну перевагу в бізнес-середовищі	16,4 ± 3,9
Стиль життя	Орієнтація на збалансованість індивідуальних потреб, інтересів сім'ї та просування власної продукції на агропродовольчий ринок	15,7 ± 2,4
Підприємницька креативність	Прагнення працювати на себе, виробляючи нові види продукції	17,3 ± 4,7

Джерело: удосконалено авторами за даними [2;7;10]

Таблиця 2

**Шкала соціально-поведінкової самореалізації сімейних форм
аграрного виробництва за стандартизованими нормами соціальної
відповідальності в економічному середовищі**

Напрями професійної самореалізації	Стандартизовані норми	
	M	W
1.1. Потреба у вдосконаленні соціально-поведінкової діяльності	7.67	2.55
1.2. Наявність соціальної відповідальності за економічний розвиток в ієрархії сімейної форми аграрного виробництва	6.83	2.92
1.3. Задоволення власними виробничими досягненнями	6.33	3.02
1.4. Постійна постановка нових економічних цілей та соціальної відповідальності	8.66	2.17
1.5. Формування власної соціальної відповідальності в економічному середовищі	7.55	2.27
<i>Рівень внутрішньоекономічної соціально-поведінкової самореалізації</i>	37.04	9.93
2.1. Досягнення поставлених економічних цілей та соціальної відповідальності в реалізації виробничого процесу	7.31	2.23
2.2. Визнання виробничих досягнень бізнес-партнерами	7.02	2.21
2.3. Використання ділового досвіду та здобутків іншими членами сімейної форми аграрного виробництва	6.85	2.60
2.4. Розвиток виробничого потенціалу і соціальних здібностей	7.83	2.40
2.5. Вияв високого рівня соціальної відповідальності у соціально-поведінковій діяльності	6.48	2.62
<i>Рівень зовнішньоекономічної самореалізації</i>	35.49	9.62
<i>Загальний рівень соціально-поведінкової самореалізації сімейної форми аграрного виробництва</i>	72.53	18.36

Джерело: удосконалено авторами за даними [2]

Об'єктивна необхідність у визначенні напрямів, за якими доцільно реалізовувати економічну складову в соціально-поведінковій діяльності сімейних форм аграрного виробництва в ієрархії бізнес-партнерства, яка обумовлена потребою

суб'єктів-партнерів забезпечити їх стабільність функціонування.

Висновки. Таким чином, соціально-поведінкова діяльність сімейних форм аграрного виробництва в контексті стимулювання їх соціальної відповідальності та економічного розвитку на агропродовольчому ринку дозволяє підвищити інтеграційні процеси в виробничій сфері, життєздатність та стимули до взаємодії з бізнес-партнерами в зовнішньому та внутрішньому економічному середовищі; визначити пріоритетні напрями самореалізації та забезпечення потреб економічної, соціальної політики сільських тери-

торій в державі для просування якісної та екологічної продукції; використання безпечних ресурсозберігаючих технологій, комунікацій з партнерами та інформування щодо ділового іміджу та конкурентоспроможності; впровадження стандартів якості продукції, забезпечення ініціатив щодо просування на ринку якісного продукту з урахуванням потреб і побажань споживачів агропродовольчого ринку, недопущення виробництва і реалізації продукції, шкідливої для здоров'я, життя споживачів, а також навколишнього природного середовища і суспільства в цілому.

Список використаних джерел

1. Демчак І. М. Фермерські господарства: сучасний стан та проблеми розвитку/ І. М. Демчак, І.В. Свиноус, Д.М. Микитюк, О.П. Сидорук, В.А. Биба. *Продуктивність агропромислового виробництва*. 2016. № 28. С. 43–9.
2. Комарницький І. Соціальна відповідальність бізнесу як інструмент управління сучасним підприємством. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Серія: Політологія. Соціологія. Право. 2010. № 4 (8). С. 62–76.
3. Полятикіна Л. І., Кадацька А. М. Стан та перспективи розвитку фермерських господарств в Україні. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2016_1-2_8 (дата звернення 11.01.2022).
4. Осипова М., Доброва Н. Фермерські господарства України: особливості, проблеми, перспективи розвитку. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2016_10_10 (дата звернення 29.11.2021).
5. Маренич Т. Г. Трансформація особистих селянських господарств у підприємницькі структури. URL: http://nnibm.at.ua/2016/2606/vestnik_174.pdf (дата звернення 21.12.2021).
6. Гнатишин Л. Фермерські господарства в організаційній системі сільськогосподарського виробництва. *Аграрна економіка*. 2012. Т. 5, № 1–2. С. 26–31.
7. Савка М. В. Методика дослідження розвитку фермерських господарств та ефективності їх функціонування. *Інноваційна економіка*. 2018. № 9–10. С. 79–85.
8. Lipset S., Bendix R. Social mobility in industrial society. London: William Heinemann Ltd., 1959. P. 24–25.
9. Maddi S., Harvey R., Khoshaba D., Lu J., Persico M., Brow M. The Personality Construct of Hardiness III: Relationships with Repression, Innovativeness, Authoritarianism and Performance. *Journal of Personality*. 2006. Vol. 74, № 32. P. 575–598.
10. Schwartz M., Carroll A. Corporate social responsibility: a three-domain approach. *Business Ethics Quarterly*. 2003. Vol.13(4). P. 503–530.

References

1. Demchak, I. M., Svydnous I. V., Mykytiuk, D. M., Sydoruk, O. P., Byba, V. A. (2016). Farms: current status and development problems. *Productivity of agro-industrial production*, 28, 43–9.
2. Komarnytskyi, I. (2010). Social responsibility of business as a tool for managing a modern enterprise. *Bulletin of the National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute". Series: Political Science. Sociology. Law*, 4(8), 62–76.
3. Poliatykina, L. I., Kadatska, A. M. (2016). Status and prospects of farm development in Ukraine. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2016_1-2_8.
4. Osypova, M., Dobrova, N. (2016). Farms of Ukraine: features, problems, prospects of development. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2016_10_10.
5. Marenych, T. H. (2016). Transformation of personal farms into business structures. URL: http://nnibm.at.ua/2016/2606/vestnik_174.pdf.
6. Hnatyshyn, L. (2012). Farms in the organizational system of agricultural production. *Agrarian economy*, 5(1–2), 26–31.
7. Savka, M. V. (2018). Methods of research on the development of farms and the effectiveness of their operation. *Innovative economy*, 9–10, 79–85.
8. Lipset, S., Bendix, R. (1959). Social mobility in industrial society. London: William Heinemann Ltd.
9. Maddi, S., Harvey, R., Khoshaba, D., Lu, J., Persico, M., Brow, M. (2006). The Personality Construct of Hardiness III: Relationships with Repression, Innovativeness, Authoritarianism and Performance. *Journal of Personality*, 74(32), 575–598.
10. Schwartz, M., Carroll, A. (2003). Corporate social responsibility: a three-domain approach. *Business Ethics Quarterly*, 13(4), 503–530.

**Вимоги до статей, що друкуються
у “Збірнику наукових праць Таврійського державного
агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)”**

Збірник призначений для фахівців, які цікавляться теоретичними та прикладними проблемами економіки, фінансів і кредиту, обліку і аудиту, менеджменту та маркетингу мікро-, мезо- та макрорівня національної та міжнародної економіки. Збірник надає можливість вченим та здобувачам наукових ступенів провести публічну апробацію, а науковій спільноті – ознайомитися з останніми результатами досліджень теоретичних і прикладних проблем національної та міжнародної економіки.

Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) включений до Переліку наукових фахових видань України, є науковим виданням, в якому можуть бути опубліковані основні результати дисертаційних робіт (наказ МОН №1328 від 21.12.2015 р.). Відповідно до Порядку формування Переліку наукових фахових видань України (наказ МОН України від 15 січня 2018 року № 32) Збірнику присвоєно категорію «Б», що затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 02.07.2020 № 886.

Збірник виходить до 4 разів на рік. Останні дати подання статей:

№1 – до 1 березня; №2 – до 1 травня; №3 – до 1 жовтня; №4 – до 1 грудня.

Для участі у формуванні збірника наукових праць необхідно подати:

1. Електронний варіант статті, оформлений відповідно до наведених нижче вимог, виконаний у редакторі MS Word.

2. Рецензію доктора наук (за тематикою статті) – для авторів без вченого ступеня. Відсканований документ повинен містити підпис рецензента, засвідчений печаткою установи, в якій він працює.

3. Файл із відомостями про автора (прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи, поштова адреса для пересилання авторського примірника, контактні телефони, адреса електронної скриньки) та інформацією про кількість примірників і необхідність поштової пересилки.

4. Електронні копії анотації англійською мовою у форматах *jpeg* (сканована копія) та *doc* (у редакторі MS Word), завірену професійним перекладачем або викладачем англійської мови зі знанням економічної термінології.

5. Електронну копію платіжних документів (оплата здійснюється після прийняття позитивного рішення щодо друку статті).

Пакет перерахованих вище матеріалів надсилається на електронну скриньку:
sp_tsatu@tsatu.edu.ua, ivanvd@ukr.net

Структура статті:

- 1. Індекс УДК.**
- 2. Прізвище та ініціали автора.**
- 3. Відомості про автора** – науковий ступінь, вчене звання, посада та місце роботи автора (повністю без аббревіатур), e-mail.
- 4. Назва статті** (до десяти слів).
- 5. Анотація мовою статті** (від 300 до 500 знаків)
- 6. Ключові слова** мовою статті (не менше шести слів або словосполучень).
- 7. Код JEL Classification.**
- 8. Прізвище та ініціали автора (англійською).**
- 9. Відомості про автора (англійською)** – науковий ступінь, вчене звання, посада та місце роботи автора (повністю без аббревіатур), e-mail.
- 10. Назва статті (англійською).**

11. Розширена анотація англійською мовою (від 1600 до 1800 знаків) містить наступні розділи: постановка завдання, результати дослідження, висновки

12. Ключові слова (англійською).

13. Текст у структурованому вигляді із виділенням наступних елементів:

13.1 Постановка проблеми (постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями);

13.2 Аналіз останніх досліджень і публікацій (аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття);

13.3 Формулювання цілей статті (постановка завдання);

13.4 Виклад основного матеріалу (виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів);

13.5 Висновки (висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку).

14. Список використаних джерел (мовою оригіналу). Бібліографічний опис літературних джерел оформлюється згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»

15. Список використаних джерел в романській абетці (транслітерація) – References, оформлений відповідно до вимог APA (<http://www.apastyle.org>).

16. Вказати назву рубрики, в якій має бути надрукована стаття – відповідає назві однієї з наукових спеціальностей галузі знань "Соціальні та поведінкові науки", "Управління та адміністрування":

051 – Економіка;

071 – Облік і оподаткування;

072 – Фінанси, банківська справа та страхування;

073 – Менеджмент;

075 – Маркетинг;

076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність.

Технічні вимоги до оформлення статті:

- Приймаються статті, написані однією із трьох мов: українською, російською, англійською.
- Назва файлу зі статтею – прізвище автора.
- Формат сторінки – А4.
- Поля з усіх боків – 2 см.
- Всі сторінки мають бути у книжковій орієнтації.
- Обсяг статті – не менше 10 друкованих сторінок.
- Окремі елементи статті:
 - Індекс УДК - Times New Roman, 12, напівжирний, вирівнювання ліворуч, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 0 см;
 - Прізвище та відомості про автора (авторів) - Times New Roman, 12, курсив, вирівнювання праворуч, інтервал – 1,0;
 - Порожній рядок;
 - Назва статті - Times New Roman, 16, великими літерами, напівжирний, вирівнювання по центру, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 0 см;
 - Порожній рядок;
 - Анотація та ключові слова - Times New Roman, 10, курсив, вирівнювання по ширині, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 1,25 см;
 - Порожній рядок;
 - Код JEL Classification - Times New Roman, 12, напівжирний, вирівнювання ліворуч, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 0 см;

- Прізвище та відомості про автора (англійською) - Times New Roman, 12, курсив, вирівнювання праворуч, інтервал – 1,0;
- Порожній рядок;
- Назва статті (англійською) - Times New Roman, 16, великими літерами, напівжирний, вирівнювання по центру, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 0 см;
- Порожній рядок;
- Анотація та ключові слова (англійською) - Times New Roman, 10, курсив, вирівнювання по ширині, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 1,25 см;
- Порожній рядок;
- Текст статті - Times New Roman, 14, вирівнювання по ширині, інтервал – 1,5, абзацний відступ – 1,25 см, назви підпунктів виділяються напівжирним шрифтом;
- Порожній рядок;
- Список використаних джерел – Times New Roman, 10, вирівнювання по ширині, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 0,5 см, слова "Список використаних джерел" виділяються напівжирним шрифтом;
- Порожній рядок;
- Список використаних джерел (англійською) - References – Times New Roman, 10, вирівнювання по ширині, інтервал – 1,0, абзацний відступ – 0,5 см;

- Оформлення таблиць:

Таблиця 1

Назва таблиці

- Оформлення ілюстрацій:

Рис. 1. Назва рисунку.

- Формули виконуються за допомогою вбудованого редактора формул MS Word і нумеруються з правого боку:

$$\text{Формула} \quad (1)$$

- Абзаци позначати тільки клавішею "Enter", не застосовувати пробіли або табуляцію (клавіша "Tab").
- Посилання на літературу в тексті необхідно давати в квадратних дужках, наприклад, [3, с. 35; 8, с. 56-59], в яких перша цифра вказує порядковий номер джерела в списку літератури, а друга – відповідну сторінку в цьому джерелі; одне джерело (зі сторінкою) відокремлюється від іншого крапкою з комою.
- Всі статистичні дані мають бути підкріплені посиланнями на джерела.
- Всі цитати мають закінчуватися посиланнями на джерела.
- Кількість джерел у списку літератури повинна складати не менше 10 (з них не менше 4 іноземних).

- Посилання на підручники та науково-популярну літературу не допускаються.
- Назви праць у списку літератури розташовуються в порядку цитування.
- Скорочення слів і словосполучень, окрім загальноприйнятих, не допускається.

Редакція може відхилити статтю, якщо:

- відсутній повний пакет супровідних документів;
- оформлення статті не відповідає зазначеним вище вимогам;
- тематика статті не відповідає профілю видання;
- назва статті не відповідає змісту;
- стаття написана на низькому науковому рівні;
- матеріали повністю або частково публікувались раніше в інших виданнях або подані до розгляду редакціям інших журналів;
- стаття повністю або частково чужа (автор вчинив плагіат);
- порушена в статті проблема втратила актуальність.

Автори несуть відповідальність за точність наведених у статті термінів, прізвищ, даних, цитат, статистичних матеріалів тощо.

Усі матеріали, що надсилаються для публікації, проходять рецензування.

Рішення про публікацію статті приймає редколегія.

Рукописи, які відхилила редакційна колегія, авторам не повертаються.

Редакція залишає за собою право скорочувати, правити текст і змінювати назву статті.

Сподіваємося на плідну співпрацю!

Редакційна колегія Збірнику наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)

Контактні дані:

Адреса: 72315, Україна, Запорізька область,
м. Мелітополь, пр-т Б. Хмельницького, 18,
Таврійський державний агротехнологічний університет,
Факультет економіки та бізнесу.
тел. (0619) 42-32-01 – **Ортіна Анна Володимирівна**